

*Édesanyám rózsafája,
Én voltam a rózsra rajta,
De egy huncut leszakajtott,
Kalapjánál elhervasztott.*

*Édes volt az anyám teje,
Keserű a más kenyere.
Ki nem hiszi, próbálja meg!
Minden magáról tudja meg.*

(55. sz.)

(Erről a száz év óta egyik legnépszerűbb és az egész magyar nyelvterületen közhírt és elterjedt magyar népdalról legutóbb külön tanulmányt írtam, mely véletlenszerűen ugyancsak az *Édesanyám rózsafája* címen fog megjelenni.)

Ag Tibor munkáját csak dicséret illeti, nem pedig bírálát. (Csak mellékesen említem, hogy a néprajzi szövegeket talán nem kellett volna irodalmira átírni; persze a palóc nyelvjárás jelölése épp a legnehezebb!) Várjuk újabb és újabb jelentkezéseit!

Tózsér Árpád előszava (5—14.) a maga tömörségében is sokatmondó: tud lényegeset és újat is mondani a

népdal életéről, bár ennek utóéletét már kissé nehézkesebben szemléli. Megszívlelendők a népdal fogalmáról, továbbá a metaforától a hasonlat felé tartó tendenciáról írott sorai, még ha ez utóbbi így nem is egészen pontos, hiszen a hasonlat az egyik leggyakoribb, bár semmiképp nem a leggyakoribb népköltészeti stílusesszék. Elgondolkodtató, amit a népdal természeti vonatkozásairól, közvetlen és közvetett jelentéséről ír. A dalpárbajról eddig inkább csak sejtéseink voltak, mint biztos tudomásunk, most erről is hiteles és fontos megfigyeléseket olvashatunk (10.) Tózsér Árpád „ráérez” a palóc-fogalom bizonytalanságára, bár szószármaztatása nem helyes (9.). Egyet lehet viszont érteni programjával: „Népdalgyűjteményeinket — miután könyvespolcainkon már *Homérosz*, *Dante* és *Goethe* mellé kerültek — a fejekben is a klasszikusok mellé kell juttatni!” (14.)

Az lpoly menti öreg palócok szerint a vízi tündérek tanították dalolni a népet; e tanítást időközben már-már elfeledtük, de most újra tiszta és bőven buzog a forrás...

KATONA IMRE

NÉPSZERŰ MARXIZMUS

LJUBOMIR ĐORĐEVIĆ — BOŠKO KOVAČEVIĆ — DRAGUTIN MILJKOVIĆ —
mr. SZÁM ATTILA: *Az öngazgatás gyakorlatában használatos szavak és kifejezések fogalomtára.*

Munkásegyetem, Szabadka, 1974.

Társadalmi valóságunk fejlődésével, az öngazgatás frontjának szélesedésével mind többen kapcsolódnak be a tevékeny társadalmi-politikai életbe. Ennek következtében, amikor marxista képzésről beszélünk, nemcsak az oktatásra s a társadalmi-politikai

aktivisták kisebb csoportjára gondolunk, hanem a több száz, több ezer, több százezer küldöttre, a több, mint egymillió kommunistára, a több millió dolgozóra.

A sikeres politikai akció előfeltétele mindezek folyamatos marxista

képzése, ismeretanyaguk bővítése. Nyilvánvalóan olyan feladatról van itt szó, amelyet sem rész megoldásokkal, sem szétforgácsolt erővel, egymástól különböző hozzáállással nem lehet megvalósítani. Ami a képzés formáját illeti, itt is reálisnak kell lennünk: aligha várhatjuk el, hogy egyik napról a másikra mindenki a *Tőkét* vagy az *Anti Dühringet* tanulmányozza majd kellő alapossággal és hozzáértéssel. Olyan irodalmat kell tehát biztosítani a képzéshez, mely megfelelő igényességgel, de egyszerű nyelven nyújtja a célnak megfelelő segítséget.

Ilyen szempontból hézagpótló kiadvány a szabadkai Veljko Vlahović Munkásegyletem kézisztár formájában megjelent *Fogalomtára*. Olyan százegynéhány kifejezésről van szó, melyek idegen eredetűek, vagy tömörségük folytán gyakran nem eléggé ismeretesek az olvasóközönség előtt. Mivel ez a szótár éppen a nagyközönség számára készült, tömör, egyszerű nyelven íródott és eltekint azoknak a szavaknak közlésétől, melyeket a mindennapi beszédben csak elvétve használunk. A szótár összeállítói igyekeztek marxista szempontból értelmezni a fogalmak tartalmát,

s ilyen vonatkozásban ez a kiadvány erkölcsi és politikai tekintetben megfelel az adott környezet szükségleteinek. Hasznos művelődési kapocs lehet a közgondolkodás, valamint a politikai és a közgazdasági szókinccs között.

A kilenc részre (*A társadalom marxista értelmezése, A társadalom szerkezete, A proletariátus pártja és az eszmei torzulások a pártban, Néhány gazdasági fogalom, Néhány politikai-gazdasági fogalom, Az osztálytársadalom és annak maradványai, Társadalmi ellentmondások, Nemzetek közötti viszonyok és Szellemi alkotómunka*) osztott kiadvány alig néhány mondatban foglalkozhat csak egy-egy kifejezés magyarázatával. Éppen ezért nehéz feladatot vállalt a fiatal szerzők csoportja, amikor feladva a teljesség igényét, inkább a fogalmak népszerű tolmácsolását vállalta, sikeresen megbirkózva a tömörség szabta határokkal.

A kiadvány sikerét és hézagpótló mivoltát bizonyítja, hogy eddig csak Szabadkán és a környező községekben több, mint négyezer példány került ennek a szerbhorvát és magyar nyelven megjelent könyvecskének az olvasók kezébe.

MISKOLCZI JÓZSEF